

Handelingsprotocol Verbeteren Pedagogisch Klimaat

Trias Pedagogica

Postbus 144
1110 AC Diemen

T: 020 - 779 31 30
M: 06 - 148 487 30

info@triaspedagogica.nl
www.triaspedagogica.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Doel van dit handelingsprotocol.....	4
Opdracht aan het bestuur	4
Houding van de leerkracht in de klas.....	5
Interactie leerkracht en leerlingen	5
Regels.....	6
Interactie met ouders.....	6
Bronnen	7

Inleiding

Met de komst van de eerste gastarbeiders uit o.a. Marokko en Turkije in de jaren 60 en die van hun kinderen in het kader van gezinshereniging in de jaren 70, ontstond behoefte aan islamitisch onderwijs.

De lessen in koran en Arabische taal (een taal die veel kinderen niet machtig zijn omdat ze thuis een Berberse taal spreken) vinden veelal plaats in moskeeën. Ze worden gegeven door imams, die opgeleid zijn om aan adolescenten en volwassenen kennis over te brengen door middel van preken. Toch worden zij ingezet om kinderen te onderwijzen. Dat werpt de vraag op of deze imams beschikken over de juiste didactische en pedagogische vaardigheden. Uit de praktijk blijkt dat dit niet zo is.

Er is sprake van een gebrek aan deze vaardigheden en in het land van herkomst is men bovendien gewend om kinderen anders te bestraffen (pedagogische tik). Het is dus van belang de onderwijzers betere pedagogische en didactische vaardigheden aan te leren.

Daarom startte Trias Pedagogica in 2012 een pilot waarbij trainingen en richtlijnen zijn ontwikkeld (protocol) om het didactische en pedagogische klimaat binnen de moskee te verbeteren. Dit handelingsprotocol is het resultaat van dit initiatief.

Diverse moskeeën en zelforganisaties in verschillende steden hebben hieraan deelgenomen. Omdat zij betrokken waren bij de inhoud van de pilot, zijn ze bereid om dit handelingsprotocol in acht te nemen en daar waar nodig de kennis in te zetten die ze hebben opgedaan.

Zo krijgen kinderen vertrouwen in het onderwijs dat in de moskee gegeven wordt en kan de band tussen leerkracht en leerling versterkt worden. Dit heeft uiteraard weer gevolgen voor het functioneren van de kinderen, zowel binnen het reguliere onderwijs als daarbuiten.

De primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen van het pedagogische klimaat ligt bij het bestuur van de moskee en bij de ouders. In dit handelingsprotocol wordt ingegaan op het doel, de opdracht aan de leerkracht, houding van de leerkracht in de klas, de interactie tussen leerkracht en leerling, de regels in de klas en de interactie met ouders.

Doel van dit handelingsprotocol

1. Binnen de school leren de kinderen in een veilig klimaat, op basis van vertrouwen in hun leerkrachten.
2. Leerkrachten hanteren de juiste methoden om positief gedrag van kinderen effectief te belonen.
3. Leerkrachten hanteren de juiste methoden om ongepast gedrag verantwoord te straffen. Fysiek straffen hoort daar niet bij.
4. Ouders, kinderen en leerkrachten kennen de methoden en staan erachter.

Opdracht aan het bestuur

- Het bestuur van de school handelt volgens de Nederlandse wetgeving en het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind.
- Het bestuur van de school is verantwoordelijk voor het pedagogisch beleid; dat betekent dat het bestuur van de school ervoor zorgt dat er een handelingsprotocol is waarin de basisregels van de school zijn opgenomen.
- Het bestuur van de school zorgt ervoor dat leerkrachten, ouders en kinderen op de hoogte zijn van dit protocol en dat zij zich akkoord verklaren met de inhoud.
- Ouders worden door de school uitgenodigd voor ouderavonden met na afloop een informele bijeenkomst.
- Tijdens die ouderavonden wordt het protocol geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.
- Bestuur, leerkrachten, ouders en leerlingen hebben hierbij inbreng. Wanneer leerkrachten zich niet houden aan het pedagogisch beleid en de kinderen die aan hen zijn toevertrouwd bijvoorbeeld fysiek straffen, zal het bestuur sancties opleggen. Eerst een waarschuwing en uiteindelijk kan ontslag volgen.

Houding van de leerkracht in de klas

- De leerkracht heeft een voorbeeldfunctie.
- De leerkracht neemt een positieve houding aan en is beslist, consequent en geduldig.
- De leerkracht lost conflicten op door overleg en met humor.
- De leerkracht slaat of schreeuwt niet.
- Als de onderwijzer problemen heeft met het gedrag van een kind dan wijst hij het gedrag af, maar niet het kind zelf. Hij zegt dus: ik vind het niet goed wat je doet en niet: ik vind jou een slecht kind.

Voorbeeld:

Ahmed zit met mobieltje te spelen tijdens de les en vriendje kijkt mee. De onderwijzer spreekt hem aan: Ahmed, je zit met je mobieltje te spelen. Het is een mooi telefoontje maar dat kan niet tijdens de les. Na de les kun je ermee verder spelen. Je kunt nu kiezen: of je geeft hem aan mij of je stopt hem in je broekzak en dan kun je hem na de les gebruiken.

Interactie leerkracht en leerlingen

- De leerkracht neemt de leerlingen serieus en luistert naar hen.
- De leerlingen luisteren naar de leerkracht.
- De leerkracht maakt contact met de leerlingen, kent hen bij naam en spreekt hen daar ook mee aan.
- De leerkracht probeert te begrijpen wat de oorzaak is van het gedrag van leerlingen (een onrustig kind kan problemen thuis hebben bijvoorbeeld) De leerkracht kan het kind zelf vragen wat er aan de hand is of in een gesprek met de ouders meer horen over de achtergrond van het gedrag.
- De leerkracht geeft leerlingen een compliment als ze iets goed doen en belooft daarmee positief gedrag.
- De leerkracht weet dat alle kinderen anders zijn en soms ook een andere benadering nodig hebben.
- Ongewenst gedrag wordt benoemd, het gewenste gedrag ook: de leerling weet waar het aan toe is.
- Als het kan, bespreekt de onderwijzer het ongepaste gedrag individueel met het kind (of zachtjes tegen het kind in de klas of na afloop van de les).
- De onderwijzer heeft geduld en is ook duidelijk.
De regels in de klas worden samen met de leerlingen opgesteld en opgehangen.

Regels

Regels zijn vooral nuttig als ze ook uitvoerbaar zijn. Ze geven houvast en structuur.

Bij alle regels die gemaakt worden geldt: de wet staat boven alles. Kinderen zijn heel goed in staat om mee te denken over regels. Als ze zelf meedenken zullen ze de regels ook makkelijker accepteren. Dat geldt natuurlijk ook voor de ouders.

- De leerkracht maakt samen met de leerlingen de regels voor gedrag in de klas.
- De leerkracht houdt rekening met de leeftijd van de leerlingen en vraagt hen ook hoe de regels zijn op de school waar ze door de week naartoe gaan.
- De regels worden op ooghoogte opgehangen, zodat iedereen weet wat de bedoeling is.
- Let er op dat de regels worden nageleefd.

Voorbeeld van regels:

- *In onze klas wordt niemand gepest*
- *Alle mobiele telefoons zijn uit en zitten in de tas*
- *Elke les mag één leerling een gek verhaal vertellen*

Interactie met ouders

Ouders zijn de eerstverantwoordelijke voor de opvoeding van hun kinderen. Daar kunnen ze ook op aangesproken worden. Ouders moeten de uitgangspunten en dit protocol accepteren voordat hun kind wordt ingeschreven in de school.

- Ouders willen graag het beste voor hun kind.
- Betrek de ouders zoveel mogelijk bij de school. Laat hen meedenken over regels en vertel dat de wet bovenaan staat.
- Organiseer elk half jaar een ouderavond waar dit protocol wordt geëvalueerd.
- Als er problemen zijn met het gedrag van een kind, wacht dan niet te lang met het informeren van de ouders.
- Neem de tijd en ontvang ouders respectvol om over hun kind te praten. Luister naar wat hun ideeën zijn.
- Zoek samen met de ouders naar oplossingen.
- Ouders nemen contact op met de leerkracht als blijkt dat hij hun kind niet goed behandelt. Als dat gesprek tot niets leidt, dan nemen de ouders contact op met het bestuur. Het bestuur bespreekt met de onderwijzer dat hij/zij zich moet houden aan het door iedereen ondertekend protocol.

Voorbeeld:

Ouders zijn boos naar de school gekomen: mijn kind is teruggezet van klas 2 naar 1 en hoe kan dat nou. Dat is jullie schuld.

De onderwijzer laat de ouders binnen en vraagt hen om te gaan zitten en biedt thee aan. Vervolgens legt hij geduldig uit hoe het met de vorderingen van de leerling is gegaan. Het is voor uw kind nu net iets te hoog gegrepen en we gaan er alles aan doen om hem zoveel te leren dat hij mee kan in klas 2. Hebt u zelf ook ideeën over hoe we uw kind zo goed mogelijk kunnen begeleiden?

Bronnen

Burgerlijk Wetboek, artikel 247 Boek 1:

1. Het ouderlijk gezag omvat de plicht en het recht van de ouder zijn minderjarig kind te verzorgen en op te voeden.
2. Onder verzorging en opvoeding worden mede verstaan de zorg en de verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van het kind alsmede het bevorderen van de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid. In de verzorging en opvoeding van het kind passen de ouders geen geestelijk of lichamelijk geweld of enige andere vernederende behandeling toe.
3. Het ouderlijk gezag omvat mede de verplichting van de ouder om de ontwikkeling van de banden van zijn kind met de andere ouder te bevorderen.

Internationaal Verdrag Inzake de Rechten van het Kind

- **Artikel 1 Definitie van het kind**

Ieder mens jonger dan achttien jaar is een kind.

- **Artikel 2 Non-discriminatie**

Alle rechten gelden voor alle kinderen, zonder uitzonderingen. De overheid neemt maatregelen om alle rechten te realiseren en moet ervoor zorgen dat elk kind wordt beschermd tegen discriminatie.

- **Artikel 3 Belang van het kind**

Het belang van het kind moet voorop staan bij alle maatregelen die kinderen aangaan. De overheid moet het welzijn van alle kinderen bevorderen en houdt toezicht op alle voorzieningen voor de zorg en bescherming van kinderen.

- **Artikel 4 Realiseren van kinderrechten**

De overheid neemt alle nodige maatregelen om de rechten van kinderen te realiseren en moet via internationale samenwerking armere landen hierbij steunen.

- **Artikel 5 Rol van de ouders**

De overheid moet de rechten, plichten en verantwoordelijkheden van ouders en voogden respecteren. De ouders en voogden moeten het kind (bege)leiden in de uitoefening van zijn of haar rechten op een manier die past bij de leeftijd en ontwikkeling van het kind.

- **Artikel 6 Recht op leven en ontwikkeling**

Ieder kind heeft het recht op leven. De overheid waarborgt zoveel mogelijk het overleven en de ontwikkeling van het kind.

- **Artikel 7 Naam en nationaliteit**

Het kind heeft bij de geboorte recht op een naam en een nationaliteit en om geregistreerd te worden. Het kind heeft het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen verzorgd te worden.

- **Artikel 8 Identiteit**

Het kind heeft recht zijn of haar identiteit te behouden, zoals nationaliteit, naam en

familiebanden. De overheid steunt het kind om zijn of haar identiteit te herstellen als die ontnomen is.

- **Artikel 9 Scheiding kind en ouders**

Het kind heeft recht om bij de ouders te leven en op omgang met beide ouders als het kind van een of beide ouders gescheiden is, tenzij dit niet in zijn of haar belang is. In procedures hierover moet naar de mening van kinderen en ouders worden geluisterd.

- **Artikel 10 Gezinshereniging**

Ieder kind heeft recht om herenigd te worden met zijn of haar ouder(s) als het kind en de ouder(s) niet in hetzelfde land wonen. Aanvragen hiervoor moet de overheid met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandelen. Het kind dat in een ander land dan zijn of haar ouder(s) verblijft, heeft recht op rechtstreeks en regelmatig contact met die ouder(s).

- **Artikel 11 Kinderontvoering**

Het kind heeft recht op bescherming tegen kinderontvoering naar het buitenland door een ouder. De overheid neemt ook maatregelen om ervoor te zorgen dat het kind kan terugkeren vanuit het buitenland als het ontvoerd is.

- **Artikel 12 Participatie en hoorrecht**

Het kind heeft recht om zijn of haar mening te geven over alle zaken die het kind aangaan. De overheid zorgt ervoor dat het kind die mening kan uiten en dat er naar hem of haar wordt geluisterd. Dit geldt ook voor gerechtelijke en bestuurlijke procedures.

- **Artikel 13 Vrijheid van meningsuiting**

Het kind heeft recht op vrijheid van meningsuiting, dit omvat ook de vrijheid inlichtingen en denkbeelden te verzamelen, te ontvangen en te verspreiden. Daarbij moet rekening gehouden worden met de rechten van anderen.

- **Artikel 14 Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst**

Het kind heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst en de vrijheid deze te uiten. De overheid respecteert de rechten en plichten van ouders en voogden om het kind te (bege)leiden bij de uitoefening van dit recht op een manier die past bij zijn of haar leeftijd en ontwikkeling.

- **Artikel 15 Vrijheid van vereniging**

Het kind heeft recht met anderen vreedzaam samen te komen, lid te zijn of te worden van een vereniging en een vereniging op te richten.

- **Artikel 16 Privacy**

Ieder kind heeft recht op privacy. De overheid beschermt het kind tegen inmenging in zijn of haar privé- en gezinsleven, huis of post en respecteert zijn of haar eer en goede naam.

- **Artikel 17 Recht op informatie**

Het kind heeft recht op toegang tot informatie en materialen van verschillende bronnen en in het bijzonder op informatie en materialen die zijn of haar welzijn en gezondheid bevorderen. De overheid stimuleert de productie en verspreiding hiervan en zorgt ervoor dat het kind beschermd wordt tegen informatie die schadelijk is.

- **Artikel 18 Verantwoordelijkheden van ouders**

Beide ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Het belang van het kind staat hierbij voorop. De overheid respecteert de eerste verantwoordelijkheid van ouders en voogden, geeft hen ondersteuning en creëert voorzieningen voor de zorg van kinderen, ook voor kinderopvang als de ouders werken.

- **Artikel 19 Bescherming tegen kindermishandeling**

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling en verwaarlozing zowel in het gezin als daarbuiten. De overheid neemt maatregelen ter preventie en signalering hiervan en zorgt voor opvang en behandeling.

- **Artikel 20 Kinderen zonder ouderlijke zorg**

Een kind dat tijdelijk of blijvend niet in het eigen gezin kan opgroeien heeft recht op bijzondere bescherming. De overheid zorgt voor alternatieve opvang, zoals een pleeggezin of indien nodig een kindertehuis.

- **Artikel 21 Adoptie**

Het belang van het kind moet voorop staan bij adoptie. Als er voor het kind geen oplossing mogelijk is in het eigen land, is internationale adoptie toegestaan. De overheid houdt toezicht op de adoptieprocedures en bestrijdt commerciële praktijken.

- **Artikel 22 Vluchtelingen**

Een kind dat asiel zoekt of erkend is als vluchteling, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand ongeacht of hij of zij alleenstaand of bij zijn ouders is. De overheid moet proberen de ouders of andere familieleden van alleenstaande gevluchte kinderen op te sporen. Als dat niet lukt, heeft het kind recht op dezelfde bescherming als elk ander kind zonder ouderlijke zorg.

- **Artikel 23 Kinderen met een handicap**

Een kind dat geestelijk of lichamelijk gehandicapt is, heeft recht op bijzondere zorg. De overheid waarborgt het recht van het gehandicapte kind op een waardig en zo zelfstandig mogelijk leven waarbij het kind actief kan deelnemen aan de maatschappij en zorgt voor bijstand om de toegang tot onder meer onderwijs, recreatie en gezondheidszorg te verzekeren.

- **Artikel 24 Gezondheidszorg**

Het kind heeft recht op de best mogelijke gezondheid en op gezondheidszorgvoorzieningen. De overheid waarborgt dat geen enkel kind de toegang tot deze voorzieningen wordt onthouden. Extra aandacht is er voor de vermindering van baby- en kindersterfte, eerstelijnsgezondheidszorg, voldoende voedsel en schoon drinkwater, zorg voor moeders voor en na de bevalling en voor voorlichting over gezondheid, voeding, borstvoeding en hygiëne. De overheid zorgt ervoor dat traditionele gewoontes die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen, worden afgeschaft.

- **Artikel 25 Uithuisplaatsing**

Een kind dat uit huis is geplaatst voor zorg, bescherming of behandeling van zijn of haar geestelijke of lichamelijke gezondheid, heeft recht op een regelmatige evaluatie van zijn of haar behandeling en of de uithuisplaatsing nog nodig is.

- **Artikel 26 Sociale zekerheid**

Ieder kind heeft het recht op voorzieningen voor sociale zekerheid.

Voorbehoud: Nederland geeft kinderen geen eigen aanspraak op sociale zekerheid maar regelt dit via de ouders.

- **Artikel 27 Levensstandaard**

Ieder kind heeft recht op een levensstandaard die voldoende is voor zijn of haar lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de levensomstandigheden van het kind maar de overheid moet hen hierbij helpen door bijstand en ondersteuning zodat het kind op het minst voldoende eten en kleding en adequate huisvesting heeft.

- **Artikel 28 Onderwijs**

Het kind heeft recht op onderwijs. Basisonderwijs is voor ieder kind gratis en verplicht. De overheid zorgt ervoor dat het voortgezet - en beroepsonderwijs toegankelijk is voor ieder kind, in overeenstemming met zijn of haar leerniveau. De overheid pakt vroegtijdig schooluitval aan. De handhaving van de discipline op school moet de menselijke waardigheid en kinderrechten respecteren. Internationale samenwerking is nodig om analfabetisme te voorkomen.

- **Artikel 29 Onderwijsdoelstellingen**

Het kind heeft recht op onderwijs dat is gericht op: de ontplooiing van het kind; respect voor mensenrechten en voor de eigen culturele identiteit, de waarden van het eigen land en van andere landen; vrede en verdraagzaamheid; gelijkheid tussen geslachten; vriendschap tussen alle volken en groepen en eerbied voor het milieu. Iedereen is vrij om een school naar eigen inzicht op te richten met inachtneming van deze beginselen en de door de overheid vastgestelde minimumnormen voor alle scholen.

- **Artikel 30 Kinderen uit minderheidsgroepen**

Een kind uit een etnische, religieuze of linguïstische minderheidsgroep heeft recht om zijn of haar eigen cultuur te beleven, godsdienst te belijden of taal te gebruiken.

- **Artikel 31 Recreatie**

Het kind heeft recht op rust en vrije tijd, om te spelen en op recreatie, en om deel te nemen aan kunst en cultuur. De overheid zorgt ervoor dat ieder kind gelijke kansen heeft om dit recht te realiseren en bevordert recreatieve, artistieke en culturele voorzieningen voor kinderen.

- **Artikel 32 Bescherming tegen kinderarbeid**

Het kind heeft recht op bescherming tegen economische uitbuiting en tegen werk dat gevaarlijk en schadelijk is voor zijn of haar gezondheid en ontwikkeling of de opvoeding hindert. De overheid moet een minimumleeftijd voor arbeid en aangepaste werktijden en arbeidsvoorwaarden vaststellen.

- **Artikel 33 Bescherming tegen drugs**

Het kind heeft recht op bescherming tegen drugsgebruik. De overheid moet maatregelen nemen zodat kinderen niet ingezet worden bij het maken of in de handel van drugs.

- **Artikel 34 Seksueel misbruik**
Het kind heeft recht op bescherming tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. De overheid moet maatregelen nemen om kinderprostitutie en kinderpornografie te voorkomen.
- **Artikel 35 Handel in kinderen**
Het kind heeft recht op bescherming tegen ontvoering en mensenhandel. De overheid onderneemt actie om te voorkomen dat kinderen worden ontvoerd, verkocht of verhandeld.
- **Artikel 36 Andere vormen van uitbuiting**
Het kind heeft recht op bescherming tegen alle andere vormen van uitbuiting die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.
- **Artikel 37 Kinderen in detentie**
Marteling en andere vormen van wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing van het kind zijn verboden. Kinderen mogen niet veroordeeld worden tot de doodstraf of tot levenslange gevangenisstraf. Opsluiting van een kind mag alleen als uiterste maatregel en dan zo kort mogelijk. Als een kind wordt opgesloten, moet de rechter zo snel mogelijk beslissen of dat mag. Het kind heeft daarbij recht op juridische steun. Kinderen mogen niet samen met volwassenen opgesloten worden. Alle kinderen in detentie hebben recht op een menswaardige behandeling en op contact met hun familie.
Voorbehoud: in Nederland kan op kinderen vanaf zestien jaar het volwassenenstrafrecht worden toegepast.
- **Artikel 38 Kinderen in oorlogssituaties**
Een kind in een oorlogssituatie heeft recht op extra bescherming en zorg. De overheid waarborgt dat kinderen jonger dan vijftien jaar niet voor militaire dienst worden opgeroepen.
- **Artikel 39 Bijzondere zorg voor slachtoffers**
Een kind dat slachtoffer is van oorlogsgeweld of van uitbuiting, misbruik, foltering of een andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing heeft recht op bijzondere zorg - in een omgeving die goed is voor het zelfrespect, de gezondheid en de waardigheid van het kind - om te herstellen en te herintegreren in de samenleving.
- **Artikel 40 Jeugdstrafrecht**
Ieder kind dat verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor een strafbaar feit heeft recht op een pedagogische behandeling die geen afbreuk doet aan de eigenwaarde en de menselijke waardigheid van het kind, die rekening houdt met de leeftijd van het kind en die de herintegratie en de opbouwende rol van het kind in de samenleving bevordert. Ieder kind heeft recht op een eerlijk proces en op juridische bijstand. De overheid houdt kinderen zoveel mogelijk buiten strafrechtelijke procedures.
Voorbehoud: in Nederland krijgt een kind bij lichte overtredingen soms geen juridische bijstand.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

De Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling helpt professionals goed te reageren bij signalen van geweld. Bijvoorbeeld huisartsen, leerkrachten en medewerkers van jeugdinrichtingen. Sinds 1 juli 2013 zijn beroepskrachten verplicht een meldcode te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring (Bron: Rijksoverheid.nl).

